

Shakespeare după Stoppard

Greu de apreciat în ce porție iubitorii de teatru frecventează cinematograful. În orice caz, *neburia* Oscarurilor din acest an nu se poate să nu fi sporit numărul de spectatori la filmul importat prompt de către RO Image 2000, astfel încât oricine a putut paria în cunoștință de cauză, admirând ori contestând cele 13 nominalizări și respectiv 8 trofee (pentru rol feminin

care, scrisă în 1967, a fost adjudecată de către teatrul absurdului, dar care, ecranizată chiar de părintele ei în 1990, a intrat sub incidența curentului eclectic prin excelență, postmodernismul atoatenonconformist, cucerind și un "Leu" venețian! De unde și subtila reconsiderare a structurii *en abîme* de "piesă în piesă", o capcană și dublă, și simbolică, în care personajele secundare se metamorfo-

nă, la radio și televiziune, mai puțin pe ecran (se află, la cei 50 de ani ai săi, doar la al treilea film). După propria mărturisire, a fost atras de acest scenariu care aștepta de șase ani (respins de mulți confracți, care-l consideraseră o comedioară superficială!) pentru că i s-a părut că-l reprezintă prin însăși formula de *work in progress*. Fiindcă subiectul constă în relatarea elaborării piesei *Romeo și Julietta* pe măsură ce se consumă un crâmpei din chiar viața marelui brit. În 1593 încă obscur autor dramatic, tânărul Shakespeare apare umbrat de gloria lui Christopher Marlowe, care-l și "deponează", sugerându-i cum să-și țeasă intriga despre o oarecare Ethel, fiică de piratai. Noțiunea de *piraterie* este indusă nu întâmplător, ci pentru a aminti că la vremea respectivă drepturile de autor încă nu-și intraseră în... drepturi. Idei primește Shakespeare și de la vedeta trupei rivale, ce va da dovadă de generozitate camaraderească cedându-și locul atunci când Teatrul "Rose" e închis de autorități din cauza încălcării legii prin care femeilor le era interzis să urce pe scenă. Dintr-un travesti descoperit se iscă și idila poetului Sonetelor cu o tânără atât de pasionată de teatru încât riscă totul pentru a concura la rolul lui... Romeo. Dar iubirea pare a nu avea viitor pentru că "Ea" a fost deja zălogită unui lord lefter numit Wessex(!). Iar totul e dat în vileag de un puști delator, ce se recomandă Webster! O trimitere cu ricoșeu: pe de o parte, vizându-l pe dramaturgul epigon cu prenumele de John și apucături de "diavol alb"; pe de altă parte, anticipând inițiativa lexicografului american Noah Webster, autorul seriei de dicționare ale limbii engleze, inițiată pe când textele shakespeariene încep să ajungă la rampă în versiunea originală. Inteligența legitimare a vehiculării dezinvolve de teme și motive clasice într-o sarabandă camavalescă în care protagoniștii izbutesc să se substituie

Joseph Fiennes și Gwyneth Paltrow

secundar, muzică originală, decoruri, costume, scenariu original, rol feminin principal, film) obținute de *Shakespeare in Love*.

Un film excelent construit pe niveluri, astfel încât fiecare se delectează direct proporțional cu propriul bagaj de cunoștințe shakespeariene, într-o manieră interactivă. Pentru că spectatorului i se face mereu cu ochiul, fiind invitat să intre în *jocul de-a shakespearismul*. Filmul pornește *ex abrupto* cu o scenă *hot* de cvasi-schinguire a unui individ "persecutat" de Shakespeare însuși, deocamdată scriitor la început de drum și în pană de inspirație, capabil să-și aștearnă pe hârtie doar semnătura.

Ideea inițială a avut-o Tom Stoppard, dramaturgul britanic reciclat scenarist la Hollywood, binecunoscut datorită faimoasei sale pseudo-parodii *Rosencrantz și Guildenstern sunt morți*

zează în elemente voyeuriste. Condiție împrumutată de astă dată chiar spectatorului devenit partener mai mult sau mai puțin pasiv la spectaculoasa desfășurare de forțe ale unui arsenal literar extraordinar, saturat de aluzii și calambururi, de anacronisme și paralelisme între teatrul elisabetan și show-biz-ul actual marcat de convenționalism. Care convenționalism este ridiculizat în intriga poveștii din poveste, respectiv istoria ivirii dintr-o întâmplare "reală" a ficțiunii geniale, ca rezultat al unui pariu regal: majestatea sa regina Elisabeta mizează și câștigă – fiind sigură că junele scriitor îndrăgostit va fi capabil să-și distileze amorul într-o operă "adevărată".

Coeficientul de "adevăr" al acestui *storyatât* de filmic a sporit și prin contribuția coscenaristului producător Marc Norman, și datorită regizorului englez John Madden, rodat pe sce-

eroilor autentici e susținută în primul rând prin umorul interpreților: Gwyneth Paltrow – gracilă, dar și viguros feminină în altemanța Viola (vezi, în stare incipientă, **A 12-a noapte!**), Ju-

lieta și Romeo, Joseph Fiennes (fratele "pacientului englez" Ralph!) cu al său farmec masculin eterat, antrenat indirect pentru această confruntare temerară datorită unui personaj mai mo-

dest, dar din aceeași "sferă": iubitul de tinerețe al "reginei virgine" în **Elizabeth**, un alt film minunat, lansat la concurență...

Irina Coroiu

sf festivaluri

Teatrul *Marte* sub semnul lui

Mai bine de un an, Kiss Ildikó, directoarea teatrului orădean particular ce-i poartă numele (de fapt, se numește Teatrul Mic, deoarece *kiss* înseamnă *mic*), a tot plănuț cum va arăta primul Festival al Teatrelor de Studio pe care urma să-l organizeze. Visul ei era legat de luna martie, când lumea teatrală își sărbătorește "ziua" (27 martie). Luna martie s-a dovedit însă, prin voia hazardului, nu o lună a bucuriei primăvăratice, ci luna Zeului Marte, războinicul. Pentru că, exact în ziua când băteu gongul, răsunau în Serbia și primele rafale, cădeau și primele rachete și bombe.

La Oradea s-a jucat teatru cinci seri la rând. Dar ce spun "seri"? S-a jucat teatru și s-a dialogat pe tema teatrului cinci zile și cinci nopți. Artiști din Iugoslavia, din Ucraina, din România (Târgu-Mureș, Timișoara, Oradea, Gheorghieni) au venit să spună lumii, în chiar Ziua Mondială a Teatrului, că această artă e vie, că nu dă semne de oboseală și, mai ales, că nu cedează în fața atâtor încercări.

Printre cei prezenți și îndelung aplaudați s-a numărat Teatrul "Kosztolányi" din Subotica (colegii lor din Novi Sad și o altă trupă din Subotica n-au mai putut trece granița), care a adus un spectacol ce vorbea, parcă, despre ei: înfățișa viața mizeră, umilinte, iluziile a doi emigranți sârbi refugiați în Grecia. Membrii trupei se gândeau ei înșiși foarte serios dacă, în condițiile date, să se mai întorcă la casele lor sau să ia drumul pribegiei. Ei au și fost premiați pentru cea mai omogenă trupă (premiile au fost acordate exclusiv de public), în spectacolul **Tavli** de Dimitris Kechaidis, regizat de Ilia de Riska din Germania. Încântător a fost și spectacolul-coupé al Teatrului "Illyés Gyula" din Berego-

vo (Ucraina), cu binecunoscutele piese cehoviene **Ursul**, **Cerere în căsătorie** și **Despre efectul dăunător al tutunului** (regia: Vidnyanszky Attila). Printre interpreți, și un premiant: Trill Zsolt. Este primul teatru de limbă maghiară din Ucraina, înființat în 1992. Un program extrem de serios, cuprinzând piese de Shakespeare, Cehov, Beckett, Madách, Eliot, recomandă această trupă tânără și ambițioasă.

Studentii de la Târgu-Mureș, clasa Lohinszky Lóránd, au jucat, în regia lui Kincses Elemér, **Marat-Sade** de Peter Weiss.

De la Timișoara au venit tot tineri, cu un spectacol al Teatrului "Csiky Gergely", în colaborare cu Teatrul Național: **Strip-tease** de Slawomir Mrożek, în regia lui Florin Ionescu.

Orădenii (secția maghiară a Teatrului de Stat) au prezentat piesa unui orădean Varga Gábor –, **Generalii**. Un punct de vedere original, o privire matură și profundă asupra evenimentelor evocate (executarea a trei-sprezece generali) și, chiar, asupra istoriei. În regia lui Meleg Vilmos, au evoluat actori de primă mărime ai trupei maghiare.

Trupa de teatru Kiss a prezentat piesa lui Páskándi Géza **Vă rugăm să vă ștergeți picioarele**. Experimentatul regizor Szábo József a condus cu mână de maestru o trupă de actori deopotrivă talentați și pasionați de munca de studio: Miske László, Varga Vilmos, Ács Tibor, Kiss Török Ildikó. Aceasta din urmă a prezentat și un spectacol pentru copii, dovedind un talent deosebit – artistic, dar și pedagogic – de a comunica deplin cu cei mici.

Secția română a Teatrului de Stat din Oradea a adus în dar colegilor... privatizați spectacolul de studio **Anonimul venețian** de Giuseppe Berto. În

regia lui Vitalie Lupașcu, pe muzica lui Florian Chelu, au jucat, cu pasiune devorantă și convingătoare, doi actori talentați: Elvira Platon Rîmbu și Doru Fârte.

Teatrul "Figura" din Gheorghieni a venit cu spectacolul **Emigranții** de Slawomir Mrożek. Interpreți: Bocz-Meszáros Zoltán (care semnează și regia) și Cseke P. Péter.

Am lăsat la urmă trei spectacole speciale, datorate unor actrițe de o sensibilitate și un rafinement aparte, ce le-au și adus, de altfel, fiecăreia, premiul de interpretare feminină. Trei actrițe – o ungueroaică, o nemțoaică și o româncă au încântat publicul cu trei spectacole de mare ținută. Ilyes Kinga a ținut spectatorii cu sufletul la gură, povestind unui preot cam tot ce ține de viața a doi emigranți trecuți de prima tinerețe. O confesiune, așadar, o lungă și emoționantă spovedanie, într-o catedrală unde a intrat ca din întâmplare: **Sângele lui San Gennaro** de Márai Sándor. Teatrul Fără Frontiere din București, în colaborare cu Teatrul Național din Timișoara, a adus-o pe Mihaela Sârbu cu un spectacol care i-a lăsat cu lacrimi în ochi pe mulți dintre cei prezenți. Cu fermecătoare copilăreli, cu o maturitate născută, paradoxal, din situația-limită în care se află eroina, **Anne Frank** a Mihaelei Sârbu a fost o revelație. Regia: Liana Ceterchi. Ida Jarcsek-Gaza ne-a obișnuit de mult cu spectacole bune. De data aceasta s-a întrecut pe sine, jucând **Ah, ce zile frumoase!** de Samuel Beckett (secundată cu colegialitate de Bernd von Bömches).

Alte premii: interpretare masculină – Trill Zsolt, Varga Vilmos și Kovács Levente; regie: Szabó József; scenografie: George Petre.

Elisabeta Pop